

Régi hires szegedi cigányok

Írta Dr. GERLE IMRE

I.

Régi irattáromban kutatva, kezembe akadt az Erdélyi Náci féle iratsomó, mely „félbeszakított ügyek” jelzéssel volt ellátva. E jelzést csak azok a csomók kapták, melyek bármilyen okból félbemaradtak.

Mivel ez az ügy a szegedi zenészvilágra is érdekes, elmesélek belőle annyit, — amennyi elmesélhető.

Félszázaddal ezelőtt országos hírvő cigányprimás volt Szegeden Erdélyi Náci. Bandájának tagjai igencsak feketehaju, feketeszemű romák voltak. Erdélyi Náci azonban szőkehaju, kékszemű volt. De nemcsak kinézésére ütött el a romáktól, hanem jellembelileg is. Valódi izig-vérig gavallér volt, minden vonatkozásban. Az urak sohanem urí barátjukkal, kit mulatás közben mahae muri barátjukkal, kit mulatozásközben maguk közé ültettek, minden dolgukat először vele tárgyalták meg s az ő véleménye irányadó volt, akár pletykáról volt szó, akár politikumokról.

Jellemzésül elmondom, hogy volt az urak között egy Nándi nevű, aki mulatáskor a leghangsabb volt, legtöbb nótát huzatott, de a mulatások végén a cigányoknak semmit sem adott. Mikor ezt a cigányok szóvá tették, a primás csak annyit válaszolt reá:

— Hagyjátok Nándit! Míg Nándinak pénze volt, többet adott a cigányoknak, mint tíz földesúr! Most azonban már nincs pénze, ellenben megmaradtak urí allűrjei. Nem mehet most lopni hogy a cigányoknak adjon... Az ily tönkrement urakat, mint ez a Nándi, még jobban meg kellene a cigányoknak becsülniök...

Volt a Próféta-vendéglő asztaltársaságában, ahol Erdélyi Náci bandája naponként szokott volt játszani, — egy Polczner nevezetű uriember, ki maga is jól hegedült és egy kitűnő hangú hegedűje volt, melyet a hatvanas években vásárolt hatvan pengőért, egy elzüllött cigányprimástól. A Próféta asztaltársaságnak vezére és vezetője volt Kátay István. Ez az asztaltársaság igencsak el szokott szórakozni reggelig, Erdélyi zenéje mellett. Polczner, ki ez asztaltársasághoz tartozott, sokszor elhozta hegedűjét s mikor a Kátay-féle társaság már magára maradt, Polczner megszólaltatta hegedűjét, a többi cigányok kíséretében. Mikor Polczner hegedűje megszólalt, Erdélyi csak a hangszerre figyelt. Később aztán reggel felé elkérte Polcznertől a hegedűt s ő kezdett el rajta hegedülni. A Próféta falai csak úgy itták be a műélvezetet, melyet Erdélyi primás, Polczner csodahegedűjén elővarázsolt.

BEVONULÓ KATONÁKNAK:

Körömkefe 3 soros	—10
Bekenőkefe hosszukás, v. kerek	—12
Hajkefe nyeles, v. ovális	—24
Ruhakefe	—24
Sárkefe	—18, —16
Fényesítő kefe	—24, —18
Fogkefe fanyelű	—22, —18
Borotválkozó tükör fémkerettel	—24, —22
Fogkefetartó celluloidból	—24
Borotvatál alumíniumból	—18
Rudborotva szappan	—12
Örborotva készülék pengével	—58
Fogkrém tubusban	—20
1 doboz fogpor	—12
2 doboz fenyemáz	—18
1 doboz Tükör cipőkrém	—24
2 pár bőr bakkancsfűző	—24
Minden elképzelhető katonai felszerelési cikket legolcsóbban árusítunk.	

IZRAELITA UJÉVRE:

20 drb izraelita ujévi levelezőlap	—24
10 drb képes izraelita ujévi levelezőlap	—24
4 drb színes izr. ujévi képeslap	—24
4 drb fényes, színes izr. ujévi lap	—24

PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ RT.
SZEGED, CSEKONICS és KISS UCCA SAROK

De Erdélyi Náczin kívül volt egy másik boldogja Polczner hegedűjének: a „Kis Kukac”-nak. Kukacot gróf Ráday nevezte így el, mikor a hatvanas években lejött a szegedi várba bíraskodni az alföldi betyárok felett. Eppen ez időben halt meg a szegedi második bandának primása és a banda tagjai az elhalt primás helyett a legjobban hegedülő tizenégy éves gyereket választották meg primásnak. A gróf, ki ugyáltszik szakértő volt a zenében, — igen megkedvelte a kis primást, ki már akkor is mutogatta oorszlánkörmeit — szép játékaival és mivel egyenesen komikus látvány volt az öreg cigányok között ez a kis gyerekprimás, a gróf elnevezte őt: „Kis Kukacnak.” És e név rajtamaradt a primáson öregségéig, — úgy, hogy valódi nevét hamarosan el is felejtették. Ez a Kukac is állandó vendég volt Polcznernek, — illetve hegedűjének, — ki megengedte a fiatal primásnak, hogy meglátogassa és hogy hegedűjén játszhasson, úgy, hogy sokszor Polcznernek kellett figyelmeztetni Kukacot, hogy ideje már a vendéglőbe menni s ott folytatni a pénzért való zenélést.

Hogy a primások ennyire reávetették magukat Polczner hegedűjére, annak a magyarázata az volt, hogy Polczner hegedűje valódi olasz Amati-hegedű volt, melynek jó hangjai a szakértőket egyenesen elbűvölték.

Erdélyi és bandájának híre hamarosan az ujjlágba elhatolt és a híres szegedi cigányprimást és bandáját meghívták amerikai körútra.

Ekkor azután Erdélyi primás felkereste Polcznert, azt mondta neki, hogy most az ő sorsa, — egyuttal a banda sorsa is — egyedül Polcznertől függ, mert a primás a körútra csak egy nagyon jó hegedűvel mehet el. Ha Polczner nem akarja hegedűjét eladni, legalább adja kölcsön hegedűjét az amerikai körútra, — minek befejeztével, becsületesen és sértetlenül vissza fogja szolgáltatni a kölcsönkért hegedűt.

Akármiilyen furcsa volt ez az ajánlat, amit egyik bohém tett, a másik bohémnek, — Polczner mégis belement s azt válaszolta:

— Most sem akarom hegedűmet eladni, senki fiának sem, — de szívesen kölcsönadom hegedűmet, három, vagy négy évre is. Hozzatok haza minél jobb hírnevet a magyar cigányoknak.

Ezután a primás és bandája elment az amerikai körútra, mely mintegy hat évig tartott és nagyon sok pénzt és dicsőséget hozott a banda tagjainak.

Hat év elteltével hazajött a banda. De az azelőtt mindig vidám és kacagó primás, mintha életkedvét az uton elvesztette volna, — szótlan és komor lett. Nemsokára hazatérése után öngyilkosságot követett el.

Tárcájában egy egész rövid bucsulevelet találtak, melyben csak ez állott:

— Cigányok! Polcznertől kaptam kölcsön a hegedűt, mivel az amerikai körutat megcsináltam. Adjátok vissza e hegedűt Polcznernek, mert ez az övé.

Polcznernek a hegedűt már nem lehetett visszaadni, mert ő is elhalálozott. Mindkét család mély gyászba esett, ami sokáig megakadályozta, hogy a kölcsönhegedű kérdését rendezzék. Különösen özv. Polcznerné nem akarta özv. Erdélyinét zaklatni, miután Polczneréknél sem volt, ki a hegedűn játszott volna. Így a dolog egyelőre abba maradt.

Ez időtájt tettem le Budapesten az ügyvédi vizsgát s hazajöttem Szegedre irodát nyitni.

Mintegy évvel Erdélyi Náci halála után, benyitott hozzám özv. Polcznerné, hetven-hetvenöt éves urinő. Az urinő sápadt volt és izgatott, — alig tudta mondókáját előadni.

— Képzelve ügyvéd barátom, hogy tegnapelőtt, mikor esteli sétámat végeztem s a Próféta vendéglő elé kértem, megálltam az uccán a zenészeket hallgatni, — valamelyik cigány — az én fiam hegedűjével játszott.

— Másnap, azaz tegnap, megint arra mentem, megint hallottam, hogy egy cigányzenész az én fiam hegedűjével játszott. — Ekkor meggyőződ-

FONTOS UJÍTÁS A DOXA ÓRÁK

forgalombahozatala terén!

Tudomásunkra jutott, hogy már használt, sőt esetleg többször javított DOXA-órák felújítva kerülnek forgalomba. Ezek a javított és felújított órák már nem felelnek meg az új DOXA-órával szemben támasztott követelményeknek. Miután a régi DOXA-óráknak felújítva való forgalombahozatala egyrészt veszélyezteti a DOXA-márka évtizedeken át kivívott jó hírnevét, másrészt pedig a nagyközönség megtévesztését célozza, ennek megakadályozása érdekében szükségesnek tartjuk, hogy ezentúl az új DOXA-órákat

»DOXA« ólomplombával

ellátva hozzuk forgalomba.

A DOXA-plomba mindkét oldalán
a „DOXA” szó olvasható

Felkérjük tehát a n. é. vásárlóközönséget, hogy saját érdekében ügyeljen arra, hogy az általa vásárolt DOXA-órán a „DOXA” ólomplomba rajta legyen.

DOXA órágyár
LE LOCLE (SVÁJC)

tem, hogy nem tévedhettem a hangban.

— Hát még nem kapta vissza fia hegedűjét a cigányoktól?

— Nem bizony, kérem! Özv. Erdélyiné a férje halálesete után annyira tönkre volt éve, hogy alig akart az emberekkel szóbaállni. Az én fiam is elhalt és így nem volt sürgős a hegedű visszaszolgáltatásának kérdése. Vártam-vártam; a cigányokat mindig sürgettem, hogy adják már vissza fiam hegedűjét. Mindig azt mondták, hogy jó kezekben van a fiam hegedűje, majd bizonyosan vissza fogom kapni. És a cigányok mindig valamivel álltattak, hogy még tart a hagyatéki tárgyalás stb. és fiam hegedűje még most sem került vissza. De én továbbra nem várok és éppen azért óhajtom ügyvéd ur tanácsát és véleményét kikérni! Indítsa meg a pert a cigányok ellen, akik fiam hegedűjét maguknál tartják.

— Kedves nénémasszony! A lényeg e dologban azon fordul meg, hogy kedves néném biztosan felismerte fiának hegedűje hangját? Hisz a vendéglőben, a bandában sok cigány játszott, egyik hegedű hangját könnyen össze lehet tévesztetni egy másik hegedű hangjával.

— Össze lehet egy tucat hegedű hangját, a másik tucat hegedű hangjával tévesztetni. De az én fiam hegedűje egy valódi olasz Amati hegedű volt. Annak szava úgy bugott, mint egy orgona. Ennek hangját, még ha százan játszanának is a teremben, akkor is rögtön kiismerszik a többi közül.

Az özvegy, mikor e megállapítást tette, — még könyezett is hozzá.

— De hát, ha biztosan felismerte fia hegedűjének hangját, még ha százan játszanának is a tement nyomban a vendéglőbe s vette volna ki a cigány kezéből fia hegedűjét. Így legjobban el lett volna intézve e hegedű eset. Hisz fia nőtelen s egyedüli örököse a nagyságos asszony volt.

— Hogy tetszik azt gondolni, hogy én magányos nő létemre bemenjek egy vendéglőbe tusakodni a cigányokkal, fiam hegedűjéért?

Akármiennyire is megbotrározott e tanácson, mégis ez lett volna a legcélszerűbb, aminthogy fia hegedűjét sohasem kapta többé vissza a cigányoktól.

Még tart a **varrógépek** olesó akciója
Elsőrendű **kerékpárok** gummik és alkatrészek az ismert filléres árakban.

STANDARD rádiók és **PHILIPS** újdonságai kicsi részletre nálam kaphatók.
SŐD. és **YERMEKKOC** és **ELSON!**

Szántó Sándor gépkocsikészítő
Kiss ucca.
Kiss D. palota